

บทคัดย่อ

กฎหมายลักษณะละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นปัจเจกชน ไม่อาจให้ความคุ้มครองแก่การละเมิดที่ก่อความเสียหายต่อผู้บริโภคโดยรวมได้ เพราะลักษณะการละเมิดในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีต โดยการละเมิดที่เกิดจากสิ่งของ วัตถุ และสินค้าต่าง ๆ ที่ใช้วิทยาการสมัยใหม่ เข้ามามีบทบาทต่อกระบวนการผลิตและได้ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคส่วนรวมมากขึ้น กฎหมายลักษณะละเมิดจึงควรที่จะให้ความคุ้มครองผู้บริโภคส่วนรวมได้ด้วย

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้กฎหมายลักษณะละเมิดไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคส่วนรวมได้ เกิดจากปัญหาการพิสูจน์ การพิสูจน์ในกฎหมายลักษณะละเมิดใช้หลักที่ว่า “ผู้ใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ” ซึ่งเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่ผู้บริโภค และทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบ เพราะเข้าถึงพยานหลักฐานได้ยาก การกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกแก่ฝ่ายที่อยู่ในฐานะที่ง่ายแก่การเข้าถึงพยานหลักฐานได้ดีกว่าผู้บริโภค ซึ่งก็คือผู้ประกอบการธุรกิจ จะเป็นการเหมาะสมและยุติธรรมมากกว่า ทั้งนี้การที่จะทำให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายผู้ประกอบการดังกล่าวได้ จำเป็นจะต้องกำหนดข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมาย เพราะในกรณีที่กฎหมายกำหนดข้อสันนิษฐานไว้ ผู้ที่มีภาระการพิสูจน์คือฝ่ายที่ถูกกฎหมายสันนิษฐานให้รับผิดชอบไว้ก่อน ซึ่งได้แก่ฝ่ายผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำละเมิดนั่นเอง ดังนั้น ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายจึงเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยคุ้มครองผู้บริโภคจากการกระทำละเมิดที่มีมูลเหตุจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัยหรือสินค้าที่บกพร่องได้

จากการศึกษาถึงแนวความคิดและเหตุผลของการมีข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย ไม่ว่าจะ เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดและข้อสันนิษฐานที่หักล้างได้ โดยเฉพาะข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบไว้ก่อนตามมาตรา 422 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายประเภทหนึ่งที่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประชาชนได้ในแง่ของการช่วยลดภาระการพิสูจน์ของฝ่ายผู้บริโภค รวมทั้งจากการศึกษาถึงที่มาและความหมายของกฎหมายที่ประสงค์ปกป้องบุคคลอื่นตามมาตรา 422 และศึกษาถึงการนำข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในฐานะที่เป็นกลไกของกฎหมายเข้าไปคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภค ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 แสดงให้เห็นว่าข้อสันนิษฐานตามกฎหมายสามารถคุ้มครอง

ผู้บริโภคที่เป็นประชาชนส่วนรวมได้ในแง่ของการผลักระการพิสูจน์ไปยังผู้ประกอบการธุรกิจ เพราะไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความจริงใจหรือความประมาทเลินเล่อ ตามมาตรา 420 ซึ่งเป็นหลักความรับผิดชอบละเมิดทั่วไป โดยผู้บริโภคที่เป็นผู้เสียหายพิสูจน์แต่เพียงว่า ได้รับความเสียหายจากการใช้หรือบริการสินค้าก็เพียงพอแล้ว

ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะว่า เพื่อให้มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประชาชนมีประสิทธิภาพและครอบคลุมลักษณะการกระทำละเมิดสมัยใหม่ได้อย่างทั่วถึง จำเป็นต้องแก้ไขปัญหาด้วยการออกกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติที่เป็นกฎหมายกลาง ว่าด้วยความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัยหรือบกพร่องและวิธีพิจารณาคดีคุ้มครองผู้บริโภค น่าจะเหมาะสมยิ่งกว่ากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่ไม่อาจคุ้มครองผู้บริโภคได้ เนื่องจากลักษณะการกระทำละเมิดในปัจจุบันผู้บริโภคต้องรับภาระในการพิสูจน์ถึงความจริงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ละเมิด ซึ่งผู้บริโภคในฐานะผู้เสียหายประสบความยากลำบากในการพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการได้ เพราะความรู้เห็นในกระบวนการผลิตสินค้าต่าง ๆ ผู้ประกอบการเป็นผู้รู้ฝ่ายเดียว และผลักระการพิสูจน์ “ผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นนำสืบ” ไม่เหมาะสมแก่การนำมาใช้คุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบัน เพราะเป็นเรื่องยากลำบากที่ผู้บริโภคจะพิสูจน์ให้เห็นถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการได้